

Časopis „NAPREJ“ izhaja dvakrat mesečno in sicer 4. in 18.

Uredništvo, administracija in ekspedicija: Idrija št. 446.

Vse denarne pošiljke na naslov:

Upravništvo „Naprej“.

Vse dopise in spise na uredništvo.

NAPREJ!

Lastnik lista:

Idrijska okrajna organizacija.

Naročnina za celo leto:

v Idriji (brez donajanja na dom): K 1-92, (z donajanjem na dom): K 2-40, po pošti K 2-50; v Nemčiji 3 krone.

Posamezne številke 8 vin.

Sramota!

Zgodilo se je... Tisti, ki so se vedno in vedno tolkli na prsi: «Mi smo za splošno in enako volilno pravico», so se pokazali v pravi luči. Izdali so splošno in enako volilno pravico. Ustavni odsek kranjskega deželnege zbora je soglasno odobril svojo sramoto.

Odobril se je v tem odseku nov volilni red za kranjsko deželo, in sicer: pomnoži se število poslancev na 50, tako da se da Ljubljani za davkoplačevalce še dva mandata, za nemaniče le enega, za nemaniče po celi deželi pa še deset. 13 novih mandatov, 13!! Od teh 11 za doslej brezpravne, 2 za doslej že posedujoče. 39 mandatov bodo imeli «davkoplačevalci», delavci, mali kmetje, mali obrtniki pa 11, dasi tvorijo ogromno večino kranjskih deželanov.

Seji, v kateri se je to zgodilo, je predsedoval dr. Krek; poročal pa je o tej sramoti dr. Šušteršič. Dr. Tavčar pa je v prijetni dolžnosti sekundiral...

Domovina, zakrij si lice!

Delavskemu ljudstvu na Kranjskem!

Zopet smo izkušenejši za eno spoznanje. Tisti, ki ste verjeli, da so klerikalci ali liberalci za splošno in enako volilno pravico, ste sedaj pač ozdravljeni! Tudi ste se lahko naučili, da nima delavsko ljudstvo ničesar pričakovati od nikogar drugega kot od sebe samega!

Zato pa protestujmo na shodih proti takemu nečuvnemu početju. Skrbimo, da ne bo nobenega delavca, ki bi ne vedel, da se je 9. maja 1908. izvršil zgodovinski dan, ko so se liberalci in klerikalci razkrinkali, poteptajoč splošno in enako volilno pravico za — par mandatov, ki so si jih, poprej smrtni sovražniki, lepo v bratski slogi razdelili!

Prvi majnik 1. 1908.

Kakor povsod, kjer živi zavedno proletarsko ljudstvo, tako se je tudi v Idriji praznoval delavski praznik 1. 1908. Delo v rudniku je skoro popolnoma počivalo, le v odbiralnici, kjer kraljujeta liberalci Koršič in klerikalec Kumer je delalo nekaj dečkov. Slavna rudniška uprava vsled Koršičevega vpliva še ni prišla k temu nazoru, da ji čisto nič ne pomaga, če s terorizmom na novo vstopivše prisili, da delajo prvega maja ter s tem onečaščujejo delavski praznik.

Na predvečer prvega maja so zaplapolale raz delavska domovja rdeče zastave. Tudi raz mestno hišo je zaplapolala trobojnica v proslavo delavskega praznika. Delavci so razsvetlili svoje domove. Krasno razsvetljenje na več mestih je vzbujalo splošno pozornost. Praznično razpoloženje je razprostrlo svoje čase nad našim delavskim mestom.

Delavsko godbeno društvo je sviralo na glavnem trgu koncertne komade, ljudstvo pa je promeniralo, veseleč se napredovanja delavske zavednosti.

V podružnici rudarskega društva je na predvečer po promenadnem koncertu predaval sodr. A. Kristan o zgodovini in programu prvega majnika.

Prvega majnika zjutraj so zbudili zvoki delavske godbe idrijsko prebivalstva, naznanjujoč, da je današnji dan delavski praznik.

Ob 9. uri dopoldne je bil shod pri Črnem orlu. Govoril je sodrug Anton Kristan. Ponavljal je zahteve delavskega ljudstva po političnih, kulturnih, gospodarskih in socialnih potrebah. Splošna in enaka volilna pravica v deželne zbornice, posebno še v kranjski deželni zbor, splošno in enako volilno pravico v občinske zastope, osemurni delavnik, starostno in onemoglostno zavarovanje. Slavil je Prvi majnik kot dan veselja nad doseženimi zmagami, kot dan manifestacije za delavske zahteve in kot delavski praznik, reprezentanta delavske solidarnosti.

Popoldne je bil manifestijski obhod mesta. Na čelu kolesarji z mično okrašenimi kolesi, potem godba, nato za krasno rdečo zastavo, za simbolom delavskih teženj, nepregledne trupe idrijskih proletarcev.

Po obhodu mesta je krenil sprevod k Črnemu orlu, kjer je bila v pivarni in na vrtu zelo prijetna ljudska veselica.

Prekmalu je minul naš praznik in prekmalu smo se razšli z veselimi klicem: ob letu na radostno svidenje.

* * *

Po Slovenskem se je še praznoval Prvi Maj v Ljubljani, Zagorju, Trbovljah, Gorici, Vrtojbi, Podgori, Nabrežini, Pulju i. t. d. Praznovanje letošnjega prvega maja je bilo v vsakem oziru impozantno. Zastonj so težnje sovražnikov delavskega ljudstva, da bi odvrnili delavce od praznovanja dneva, ki je edini delavski praznik, postavljen iz lastne volje in lastnih nagibov.

Kapitalistični razred.

Kako rastejo velepodjetja. Karteli.

Poleg konkurenčnega boja med rokodelstvom in kapitalistično veleindustrijo divja še konkurenčni boj med večjimi in manjšimi kapitalističnimi podjetji. Vsak trenotek prinese novo iznajdbo, novo odkritje, čegar uporaba znatno zvišuje produktivteto dela.

Vsak tak napredek zmanjša večalimanj. dosežanje podjetniške naprave in prinaša potrebo po novih napravah, često tudi po povečevanju podjetij. Kdor nima zato potrebnega kapitala, postane prejalislj nezmožen za konkurenco in pogine ali je pa prisiljen premagati se s svojim kapitalom v tako industrijsko panogo, v kateri še manjša podjetja niso nezmožna za konkurenco. Tako pospešuje konkurenca v veleindustriji prenapolnjenje v okolišu male industrije in povzroča na ta način, da se rokodelstvo še v teh industrijskih panogah uničilo, v katerih je proizvodnja v malem še kolikor toliko življenja zmožno.

Vedno večja, vedno obsežnejša postajajo podjetja veleindustrije. Iz velepodjetij, ki imajo v delu stotine delavcev, postajajo velikanski zavodi, ki pa uposljujejo na tisoče delavcev (tekstilne tovarne, pivovarne, železarne i. t. d.) Vedno bolj izginjajo manjša podjetja; industrialni razvoj vodi od gotove točke namesto k pomnožitvi k vedno večjemu zmanjševanju števila podjetij kapitalistične veleindustrije.

S tem pa še ni dovolj. Gospodarski razvoj pa še provzroča, da se vedno več kapitalističnih podjetij združuje v eni roki — pa bodi to v posesti enega posameznega kapitalista ali pa kakšne kapitalistične družbe, ki je gospodarsko tudi le ena oseba.

Pota k temu so zelo različna.

Po enem gredo kapitalisti, ko hrepene, da bi izločili vsako konkurenco. Mi smo gori spoznali konkurenco kot gonilno moč današnjega proizvodnega načina. Ona je gonilna moč blagovne produkcije in blagovne trgovine. Pa kakor je potrebna konkurenca za vso družbo, ki temelji na blagovni produkciji, vendar se cede vsakemu kapitalistu slinje za tem, da bi njegovo blago ne imelo nobene konkurence. Če edino on sam poseduje blago, ki ga iščejo, če ima monopol, potem more cene zviševati visoko nad njihovo vrednost, potem so vsi, ki zahtevajo to blago, popolnoma od njega odvisni. Če pa pride na trg več prodajalcev blaga enake vrste, si morejo umetno napraviti monopol s tem, da se medsebojno zve-

žejo tako, da tvorijo skupaj enega edinega prodajalca.

Taka združba, ki se imenuje ali kartel, ali ring, ali trust, ali sindikat i. t. d., je seve naravno tem preje mogoča, čem manjše je število konkurentov, katerih nasprotujoče si koristi je spraviti v eno.

V kolikor kapitalistični proizvodni način tržišča in število konkurentov na teh poveča, za toliko se obteži tvorjenje monopolov v trgovini in industriji. V vsaki kapitalistični podjetniški panogi pa pride, kakor že omenjeno, prejalislej trenotek, ko se začne zmanjševati število podjetij. Od tega časa pa postaja ta panoga vedno bolj zrela za karteliranje. Čas zrelosti se pa more v kakšni deželi pospešiti s tem, da varujejo notranja tržišča varstvene carine pred inozemsko konkurenco. Število konkurentov za ta tržišča se s tem zmanjšajo in domačim producentom se olajša, da se združijo, utvorijo monopol in v zahvalo „varstvu narodnega dela“ narodnega konsumenta odira o.

V zadnjih dvajsetih letih je število kartelov, s katerimi se je „uredilo“ za določeno blago njegovo produkcijo in njegove cene — kakor znano — zelo naraslo, zlasti v deželah, kjer je uvedena varstvena carina, to je v Združenih državah ameriških, v Nemčiji, na Frahcosekem. Kjer se izvrši karteliranje, tam tvorijo najrazličnejša podjetja, ki se zvežejo, dejansko le eno podjetje pod enim vodstvom, prav čisto so tudi formalno postavljena pod enotno vodstvo.

In baš proizvodnje, oziroma predelovanje najvažnejših, in za napredovanje produkcije neizogibno potrebnih vrst blaga — premoga in železa, — je najčešče podvrženo karteliranju. Večina kartelov razteguje svoje delovanje daleč preko one panoge industrije, ki jih sami monopolizirajo; napravijo vso produkcijo odvisno od nekaterih monopolistov.

Obenem s težnjo, da se združi različna podjetja določene industrijske panoge pod eno vodstvo, se razvija tudi hrepenenje, da se različna podjetja različnih industrijskih panog, od katerih eno dodaje surovino ali orodja drugemu, združi v eno samo. Mnoge

železniške družbe posedujejo lastne premo-gokope in tovarne za lokomotive; sladkorne tovarne teže za tem, da bi del cukrove pese, ki jo pridelujejo, same pridelale; pridelovalec krompirja si napravlja lastne tovarne za žganje.

Še tretjo pot je omeniti, po kateri se združi razna podjetja v eno roko. Ta je najenostavnejša.

Videli smo, da preskrbuje kapitalist v današnji družbi prav zelo važne naprave in funkcije. Brez ozira nato, če bi te bile v drugačni organizaciji proizvodjanja tudi povsem odveč, pod vlado blagovne produkcije in zasebnega lastništva proizvodjalnih sredstev, je veleproizvajanje mogoče le kot kapitalistično proizvodjanje. Tu je potrebno, če se naj proizvaja in če naj dobi konsument produkte, da poseže kapitalist s svojim kapitalom in ga smotreno uporabi. Če kapitalist tudi ničesar ne proizvaja, četudi ne tvori nobene vrednosti, vendar igra v gospodarskem vrvenju važno ulogo.

Čim večje pa je kapitalistično podjetje, tem potrebnejše je za kapitalista, da odda en del svojega naraščajočega trgovskega bremena bodisi drugim kapitalističnim podjetjem — kakor smo videli — bodisi svojim uradnikom, ki jih sprejme v službo, da opravljajo njegove funkcije. Če te posle opravlja mezdni delavec ali pa kapitalist, to je za gospodarsko življenje brez pomena; niso nič več vredni, ker jih opravlja kapitalist po drugih. Kapitalist jih mora torej, v kolikor ne tvarjajo nobene vrednosti, plačati iz ničvrednosti. Tu se naučimo spoznavati novo odbitje od večvrednosti, s katerim se prav tako zmanjšuje dobiček.

Če povečanje kakega podjetja prisili dotičnega kapitalista, da se razbremeni s tem, da vsprejme v službo uradnike, olajša mu te izdatke prirast večvrednosti. Čim večja je večvrednost, temveč poslov more prepustiti kapitalist v opravljanje uradnikom, dokler se končno ne reši vsega delovanja, tako da mu ostane le skrb, kako bi plodonosno naložil oni del kapitala, ki ga sam ne porabi.

Podjetij, v katerih je do tega že prišlo, je vsako leto več. To kaže najjasnejše po-

množitev akcijskih družb, v katerih je oseba kapitalistova (kar lahko najbolj bedasti opazi) že v današnjem proizvodnem načinu popolnoma brez pomena in ima pomen le še njegov kapital. Na Angleškem (za Nemčijo manjkajo starejši podatki) je bilo l. 1845 — 57 akcijskih družb ustanovljenih, leta 1861 — 344, leta 1888 pa 2550 in leta 1896 — 4735! Leta 1888 je delovalo 11.001 akcijska družba s kapitalom nad 12.000 milijonov mark, leta 1896 pa 21.223 družb s kapitalom 23.000 milijonov mark.

Verovalo se je, da se najde v akcijskih družbah sredstvo, s katerim se napravi „malemu človeku“ pristopne koristi, veleproizvajanja. Ali kakor kredit, tako je tudi deležništvo v akcijskih družbah, ki tvori le posebno obliko kredita, le še bolj sredstvo, potem kojega se proža v porabo premoženje malega človeka velikim kapitalistom.

Ce je kapitalistova oseba postala v kakšnem podjetju nepotrebna, more isto slednji upravljati, ki ima le potrebni kapital, če potem o posebnem obratovanju v podjetju kaj razume ali nič. S tem nastaja za kapitalista mogočnost, da združuje najrazličnejša podjetja, ki nimajo med seboj nobenih dotikov, v svoji roki. Najkomodnejše še dobi velik kapitalist akcijsko družbo v svojo roko. Treba mu je le, da poseduje večji zlomek njenih akcij — katere se more prav tako hitro kupiti kakor prodati — in podjetje je odvisno od njega in v službi njegovih interesov.

Opomniti je končno še, da naraščajo na sploh velike kapitalije hitreje nego male; čim večji je kapital, tem večje je (pri enakih okoliščinah) mnoštvo dobička, torej dohodek (revenue), ki ga da kapital, čim manjši je zlomek tega, kar rabi kapitalist za svojo osebno porabo, tem večji je delež, ki ga more k dosedanjemu dodati. Kapitalist, čegar podjetje nese le 10.000 mark „čistega“, more po današnjih kapitalističnih pojmih le skromno živeti. Vesel more biti, če se mu posreči vsako leto 2000 mark — petino svojega dobička na stran dajati. Kapitalist, čegar kapital je tako velik, da dobi na leto 100.000 mark dohodkov, more, četudi po-

rabi zase in za svoje rodbino petkrat več kot gori omenjeni kapitalist, še tri petine svojega dobička dodati svojemu kapitalu. Če je pa kapital kakšnega kapitalista tako velik, da dá na leto en milijon dobička, potem mu bo dalo veliko truda, če bi hotel le eno desetino zase porabiti, če je normalen človek, in mogel bo kljub velikemu razkošju komodno dodati svojemu kapitalu devet desetih svojega dobička.

Dočim se morajo mali kapitalisti vedno težje bojevati za svojo eksistenco, naraščajo ogromna premoženja vedno hitreje in dosežejo v kratkem kolosalne dimenzije.

Premotrimo vse skupaj: naraščanje velikosti podjetij, hitro nakopičenje velikega premoženja; zmanjšanje števila podjetij, množeče se skupljanje več podjetij v eni roki, potem bo jasno, da smeri tendenca kapitalističnega proizvodnega načina za tem, da se združujejo produkcijska sredstva, ki so postala monopol kapitalističnega razreda v vedno manj in manj posestnikih. Razvoj privede končno do tega, da postanejo vsa produkcijska sredstva enega naroda, da, celo vsega svetovnega gospodarstva, zasebna last ene osebe ali ene akcijske družbe, ki s tem ne vlada kakor ji drago; da vse gospodarstvo skupaj tvori eno samo velikansko podjetje, v katerem vse enemu gospodu služi in vse enemu gospodu pripada. Zasebna last proizvodnih sredstev v kapitalistični družbi vodi tja, da bodo vsi brezposestni, izvzemši enega samega. Vodi torej k temu, da se vse razlasti in da se vse podjarmi. Razvoj kapitalistične blagovne produkcije vodi s tem tudi k razbitju lastnega temelja. Kapitalistično izkoriščanje postaja brezumno, če izkoriščevalec ne najde nikakšnih drugih odjemalcev za svoje blago nego svojih izkoriščevancev. Ako so pa mezdni delavci edini konsumenti, potem so produkti neprodajni, v katerih je večvrednost vtelesena, ta pa postaja — brez vrednosti.

V resnici bi bilo stanje, kakor je tu naslikano, prav tako grozno kot nemogoče. Do tega ne pride in tudi ne more nikoli priti. Samo približanje k temu stanju mora bolečine, nasprotja in navskrižja v družbi

pognati do take višave, da postanejo neznozna, da razpade vsa družba, če se ne bo že poprej razvijala v drugi smeri. Pa če bi se v resnici tudi tako stanje popolnoma ne doseglo, vendar jadramo k njemu, hitrejšo nego se sploh misli. Med tem, ko se neprestano skuplja na eni strani posamezna kapitalistična podjetja v par rok, raste na drugi strani z razvojem delitve dela, kakor smo videli, medsebojna odvisnost navidezno samostojnih podjetij. Ta medsebojna odvisnost postaja pa vedno bolj enostranska odvisnost malih kapitalistov od velikih. Kakor tvori večina navidezno samostojnih delavcev domače industrije v resnici mezdne delavce kapitalistov, tako so tudi že mnogi navidezno samostojni kapitalisti podrejeni drugim kapitalistom in prav tako so tudi mnoga navidezno samostojna kapitalistična podjetja dejansko le filialke velikanskega kapitalističnega počenjanja. Odvisnost malih kapitalistov od velikih se hitrejšo razvija nego skupljanje različnih podjetij v privatni lasti nekoličine oseb. Gospodarstvo v kapitalističnih narodih se že danes v zadnji instanci tako le od nekoliko velekapitalistov urejuje in izkorišča. Seskupitev v nekaj malo trdk je še stvar oblike.

Medtem ko raste gospodarska odvisnost velike množice prebivalstva od kapitalističnega razreda, raste tudi v tem samem odvisnost večine od manjšine, ki se po številu vedno manjša, z ozirom na moč in bogastvo pa vedno raste.

Kakor ne prinaša proletarcu, obrtniku, malemu trgovcu in kmetu odvisnost zagotovitve njegove vrednosti, tako je tudi s kapitalistom. Kakor za vse, tako velja tudi za kapitaliste: z njihovo odvisnostjo raste tudi obenem negotovost njih položaja. Naravno velja to najbolj za manjše kapitaliste. Popolne gotovosti pa danes ne zagotavlja niti največji kapital.

Nekaj vzrokov rastoče negotovosti kapitalističnih podjetij smo se že dotaknili: občutnost vsega gospodarstva proti zunanjim motenjem se množi; medtem ko ostri

kapitalistični proizvodni način nasprotja med različnimi razredi in narodi, dopušča, da množice, ki si stopajo nasproti, vedno bolj naraščajo, ter provzroča, da so bojna sredstva vedno bolj nasilna, pomnožuje vzroke takih motenj in povečuje opustošenja, ki jih ta motenja napravljajo. Rastoča produktivita dela ne pomnoži le večvrednosti, ki pripade kapitalistu, pomnoži tudi množino blaga, ki pride na trg in ki ga kapitalist mora prodati. Z izkoriščanjem raste tudi konkurenca, srdit boj vseh podjetnikov proti vsem podjetnikom. Roko v roki s tem razvojem gre pa neprestano tehničen prevrat, gredo vedno iznajdbe in odkritja, ki obstoječe pripravijo ob vrednost in napravijo odveč ne le posameznih delavcev, ne le posameznih mašin, ampak često cela podjetja, da, cele industrijske panoge.

Noben kapitalist ne more zidati na bodočnost, noben ne ve z gotovostjo, če bo v stanu to, kar je pridobil, obdržati in zapustiti svojim otrokom.

Kapitalistični razred sam se vedno bolj cepi v dve vrsti: v eno, ki se številno vedno množi, ki je postala popolnoma odveč za gospodarsko življenje, ki nima drugega dela, kot zapraviti rastoče množine večvrednosti in kar ne zapravi, da doda še k starim kapitalom. Spomnino se tega, kar smo v prejšnjem poglavju povedali o položaju izobražencev v današnji družbi, in čudili se ne bomo, če vidimo, da velika večina bogatih lenuhov razsiplje denar v surovih in puhlih zabavah. Druga vrsta kapitalistov, onih, ki v svojih podjetjih še niso postali odveč, pa se manjša, rastejo pa njih skrbi in bremena njih odgovornosti. Če propada en del kapitalistov vedno bolj v lenarenju, uničuje se drugi v nikdar mirujočem konkurenčnem boju.

Za obe vrsti raste negotovost njih obstoja. Tako niti ne dopušča današnji proizvodni način, da bi izkoriščevalci, to je tisti, ki monopolizirajo vse njegove ogromne koristi in jih le zase spravljajo, te popolnoma uživali.

ZMES.

Centralna Zveza avstrijskih konsumnih društev sklicuje na 28. in 29. junija 1908 na Dunaj VI. zvezni zbor z dnevnim redom: 1. Poročila; 2. o tem, kako sodnije tolmatijo zadružni zakon; 3. izprememba pravil; 4. službeno razmerje v konsumnih društvih; 5. izdaja poljudnega zadružnega lista; 6. volitve i. t. d. Po zvezinem zboru bo občni zbor velenakupne družbe avstrijskih konsumnih društev.

Druga državna konferenca zastopnikov rudarskih zadrug se je vršila 27. 28. in 29. aprila na Dunaju. Prisotnih je bilo 67 delegatov, ki so zastopali 125.476 rudarjev. Največ jih je bilo iz Mor. Ostrave, namreč 14 delegatov, ki so zastopali 34.672 rudarjev. Rudarsko zadrugo za Kranjsko sta zastopala sodr. Ivan Kokalj in Tomaž Filipič, oba iz Idrije kot zastopnika 2641 rudarjev. Slovenci na sploh smo bili zastopani po 8 delegatih, ki so zastopali 8641 rudarjev. Dnevni red konference je bil: 1. reforma delavskega zavarovanja in bratovske skladnice; 2. rudarska inspekcija; 3. varstvo delegatov; 4. rudarska zakonodaja; 5. slučajnosti. Predsedovali so konferenci sodr. Muk iz Mosta, Zajic iz Plznja Wrba iz Mosta in Vistein iz Kladna. V glavnem sta bila poročevalca sodr. Anton Jarolim iz Teplic in Brda iz Moravske Ostrave. Poljedelsko ministrstvo je zastopal nadsvetnik dr. Kloss, strokovno komisijo državni poslanec sodrug Beer.

Zadružništvo Angleške v letu 1906. V lepi vrsti angleških zadrug se bleste tri skupine: 1.) lokalna konsumna društva; 2.) velenakupne zveze; 3.) produktivne zadruge. Vseh teh zadrug je bilo v l. 1906. — 1685, ki so združevale 2.263.592 članov, ki tvorijo 10% vseh prebivalcev (nad 20 let starih) Anglije. Skupni kapital je znašal 1.070.333.700 frankov. — Lokalnih konsumnih društev je bilo 1419, ki so šteli 2.214.961 članov. Velenakupni zvezi sta dve: angleška in škotska, obe delujeta izborna. Zadružnega proizvajanja se deležita obe velenakupni družbi, 886 konsumnih društev, šest zadružnih mlinov in 146 samoostojnih produktivnih zadrug.

V kaj ljudje verujejo? Med 1563 milioni 446 tisoč ljudi je bilo:

kristjanov	558	milijonov	862	tisoč;	od teh je
protestantov	166	mil.	66	tisoč;	
rimskih katolikov	272	"	638	"	
pravoslavni	120	"	157	"	
židov je	11	"	222	"	
mohamedancev je	216	"	630	"	
budistov je	137	"	935	"	
brahmanistov je	209	"	650	"	
konfucijancev je	231	"	816	"	
raznih poznavalcev					
duhov in nadpri-					
rodnih sil	157	"	69	"	
šintoistov (na Japon-					
skem)	24	"	900	"	
ljudij brez gotovega					
naboženstva	15	"	352	"	

Vaka teh ver trdi, da bodo le njeni pristaši izveličani. Če bi to bilo res, potem bi bili pekli premajhni, kajti nobena vera ne obsega niti ene četrtine vseh ljudij. Vere so različne, pamet pri vseh ljudeh pa je enaka.

Hrvatske social.-demokrat. stranke strankarski zbor se je vršil o Veliki noči v Zagrebu. Našo slovensko socialno-demokratsko stranko sta zastopala sodruga Etbin Kristan iz Ljubljane in Josip Petejan iz Pulja. Češke socialne-demokrate je zastopal sodr. Anton Němec državni poslanec iz Prage in sodr. Leopold Winarsky, državni poslanec iz Dunaja. Poročilo tajništva je pokazalo lepe vspehe stranke. Nadejati se je, da bo glavno glasilo stranke „Slobodna riječ“ izhajalo vsak dan; sedaj izhaja trikrat na teden.

Konsumno društvo v Breslavi na Nemskem ima največ članov izmed vseh konsumnih društev na svetu, namreč 87.319. Lani, to je leta 1907. je imelo to društvo blagovnega prometa za 18.815.113 mark, čistega dobička pa je bilo 2.258.780 mark. V lastni pekarni je to konsumno društvo izdelalo 17.877.622,5 kg kruha. Tovarna za mineralne vode je razpečala 3.185.569 steklenic vode. Dividende je razdelilo društvo 11 procentov. — Tu se vidi, kaj naredi skupnost!

Iz idrijskega okraja.

Rudarji Idrije in okolice!

V nedeljo, dne 17. t. m., se vrši pri „Črnem orlu“ v Idriji

== javen rudarski shod ==

z dnevnim redom:

1. Rudarske razmere.
 2. Poročilo o rudarski konferenci na Dunaju.
 3. Volilna reforma v kranjski dež. zbor.
- Začetek shoda ob 9. uri dopoldne.

Pridite vsi!!

Prebivalec Spodnje Idrije, pozor!

V nedeljo, dne 17. t. m., popoldne bo v rudarski podružnici Spodnje Idrije

predaval o zanimivem predmetu

== profesor dr. Dragotin Lončar. ==

Začetek predavanja ob pol štirih popoldne.

Delavci! Pristopajte za člane „Delavske tiskove družbe v Ljubljani“, vpisane zadruge z omejeno zavezo. Pristopnina znaša eno krono, delež 25 kron.

Ljubljanski «Slovenec» je list, ki greši, če le zine. Laž, laž in laž. Pobožni dopisniki «Slovenca» smatrajo, da so čitatelji tega lista že tako zapeljani, da ne ločijo več laži od resnice. V št. 107. z dne 9. maja laže «Slovenec» o našem shodu z dne 20. aprila. Kaj laže? No — saj veste. Vsaka beseda laž...

Prva idrijska čipkarska zadruga leži klerikalnim dopisnikom «Slovenca» v želodec. O tej zadrugi in «Slovenčevih» infamijah bomo kmalu več napisali. Za sedaj samo opozarjamo, da «Slovenec» vedoma laže o prvi idrijski čipkarski zadrugi.

Dr. Šušteršič je pomendral v blato zahtevo po splošni, enaki, direktni in tajni volilni pravici. Glej spredaj!

Obrambeni sklad. Piše se nam: «V zadnji številki je tovariš Simon M. sporočal svoje mnenje glede obrambenega sklada. Tudi jaz bi se usojal pripomniti, da bi bilo dobro, če bi se še vedno prispevki pobirali. Določil naj bi se en blagajnik, ki bi vsako leto potem

poročal, kako je. Sodrug urednik! Prevdarite to misel sami in priporočite jo v «Napreju!». Jakob Š. — Op. uredništva. Za obrambeni sklad se kaže res veliko zanimanje. Zato bode prav dobro, če se zadeva enkrat prav premisli in potrebni ukrepe. Mi bomo o tem še pisali.

V **Obrambeni sklad** je daroval rudar F. po Fr. Bat. dve kroni. — I. Podobnik, začetni blagajnik Obrambenega sklada.

Klerikalce jezi, da niso smeli njih petolizniki na shod, na katerem se je odločalo o Obrambenem skladu. Pravi, da niso smeli na shod tisti, ki so dali le po eno krono. Čisto prav. Le tisti je bil pošteno solidaren, kdor je prispeval obe kroni v sklad. No — kakor je pa vsem rudarjem znano, smel je na shod vsak pošten človek!! Nobenega se ni zavrnilo.

Klerikalci razširjajo zastoj po Idriji neki list, ki sliši na ime «Slovenski Meščan». Da ta list perfidno laže, ni treba povdarjati, kajti klerikalec sploh ne more drugega nego lagati, ker poštenjaka med klerikalci ni. Dopise v «Slovenskega Meščana» kujejo prav isti individui kot v «Slovenec».

Katoliški denuncijanti zopet lažejo in denuncirajo, pa jim ne bo prav nič pomagalo. Der grösste Schuft im ganzen Land, dass ist und bleibt der Denunziant.

Rudarji! V organizacijo! Vsak zavedni rudar mora biti član svoje rudarske organizacije. Pristopnina znaša eno krono, tedenski prispevek 30 vin.

Wahrmundova brošura «Ka olisko svetovno naziranje in svobodna znanost» izide tekom tekočega meseca. Sedaj že opozarjamo čitatelje na to interesantno delo, ki bo prav mnogo razbistrilo po Slovenskem. Delo prof. Wahrmonda je jako lepo pisano, poljudno in na podlagi neovrženih dejstev.

«**Rdeči Prapor**». Zopet opozarjamo naše čitatelje na glavno glasilo soc. dem. stranke «Rdeči Prapor», ki izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto.

Prve idrijske čipkarske zadruga občni zbor bo 24. t. m. Dnevni red glej zadaj. V interesu vseh čipkaric je, da se udeležijo občnega zbora.

Glede praznovanja desetletnega obstanka Občnega konsumnega društva v Idriji se bo v kratkem obširnejše poročalo tako v «Napreju» kakor tudi v «Rdečem Praporju».

Kašelj.

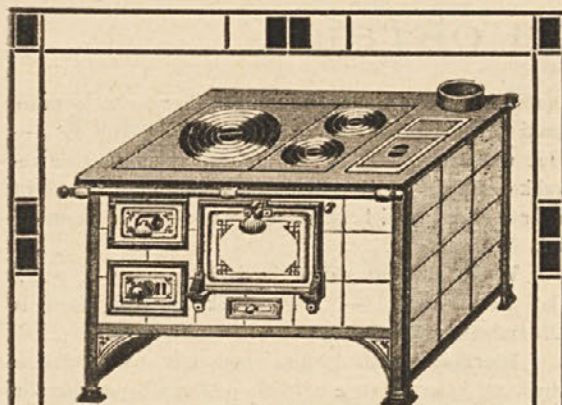
Kdor trpi na kašlju, rabi naj povsod preizkušeno olajševalo in zelo okusno

Kaiserjeve prsne karamele.

5120 notarsko overovljenih spričeval kaže uspehe pri kašlju, hripavosti, kataru in zažlemanosti.

Paketi po 20 in 40 vin. — Pravi se le z znamko! «Tri jelke». — Zaloga pri

Danielu Pircu, lekarnarju v Idriji.

Štedilnike

priporoča

Valentin Lapajne

„pri Tinčetu“

v IDRIJI :: pred šolo.

Izvrstna moka

po nizki ceni

Kljub temu, da se moka neprestano draži, znižalo je „Občno konsumno društvo“ v Idriji moko lastnega izdelka, priznana prima kakovosti, za 2 vinarja pri kilogramu.

Člani „Občnega konsumnega društva“ vzemo naj to na znanje, ter si nabavijo potrebno množino povodom sedanjega znatnega znižanja.

Izjava.

Obžalujem, da sem žalil na časti vpok. paznika g. Antona Aliča ter se mu zahvaljujem, da mi je žaljivke velikodušno odpustil.

Ivan Praprotnik
ključavničar.

Proda se dobro ohranjeno

uniformo

za enoletnega prostovoljca.

Več se poizve v upravi tega lista.

Slovenskim delavcem!

- A. Kristan: „Socializem“. Cena 20 vin.
 A. Kristan: „Soc. demokracija in kmetiško ljudstvo“. Cena 10 vin.
 A. Kristan: „Zakaj smo socialisti?“ Cena 14 vin.
 K. Marks in F. Engels: „Komunistični manifest“. Cena 40 vin.
 K. Kautsky: „Kdo uničuje proizvodnjo v malem?“ Cena 30 vin.
 K. Kautsky: „Proletariat“. Cena 30 vin.
 H. Kirchsteiger — E. Kristan: „Pod spovednim pečatom“. Cena I. knjige 2 K 60 vin. Cena II. knjige 2 K.
 L. Wahrmund: „Katoliški svetovni nazor in svobodna znanost“. (V tisku).

Dobi se pri založbi čas. „Naprej!“ v Idriji.

Prva idrijska čipkarska zadruga v Idriji
 vpisana zadruga z omejeno zavezo

vabi na

izredni občni zbor

kateri bode

24. maja v prostorih ženskega društva
 „Veda“ (gostilna Kogej, I. nadstropje).

Dnevni red:

1. Poročilo o delovanju.
2. Razgovor o daljšem delovanju zadruga.
3. Volitev načelstva oziroma likvidatorjev.
4. Razno.

V IDRIJI, dne 11. maja 1908.

Načelstvo.